

tiones nonq̄ dubitanti. Eam tamen opinionem loannes Camerū sum-
 me doctrine vir & qui illarum rerum ob italicam originem fecerat a-
 q̄ sibi multis annis felicissime diuinarū humanarūq̄ litterarum stu-
 dia peritor sit, mihi confirmauit. Ia Hermolaum quondā Veronenē.
 Episcopum illarum autorum nominauit. Quem equidem nec ipsarū
 iudicio, rectaq̄ animi sententia ductum crederem, sed aut declama-
 torio in hanc possimū arenam excurso hoc sibi certantē exeroti
 gratia desumpisse, aut quod est uerisimilius Lendenariens. illius in-
 modesta epistola provocatū esse puto. Qua ut ex ipsis orationibus
 est colligere, ad Episcopum missa inmodicis uanū laudibus homini-
 bilem mouit: ac ad scribendum calore quodam inuicili redhibendi
 tamē potius q̄ persuadendi gratia concitauit, cum ille Poetas adeo
 exulcerit, ut cum ipsa pere diuinitate mutua quadam quasi sangui-
 nis communiōne coniungere, & autoritate ac doctrina, principibus
 nostrę religionis uiris anteponeere uideretur. Quod qui facit non solum
 ignorantia accusandus est sed & impudentia. Poeticū certe ipse tam
 laudandam tamq̄ gratiosam esse, in prima sermonis fronte facetur,
 ut ei ab adolescentia confirmandis / natura & uoluntate adeo adhe-
 rit, ut non nisi cum morore animiq̄ molestia ab huiusmodi delicio-
 sis inas quasi parentis uerbis, quibus priorem illam gratem sitam
 educuerat, diuelli poterit, a qua tū re esse diuops in grate prome-
 dioni penitus abstinuisse credi uelit, nescio p̄fecto an id magis uerū
 q̄ odiosum sit, ut plane aut dari prorsus ac misicali sit ad raris, que
 honesta olim uulq̄ oblectatio fuerit, nunq̄ saltem subestis uerbis
 polhimitio reuerti aut inefficaci asp̄ ingratū dissimulare, quasi uero
 pulchriū atq̄ magnificū uero sepe n̄ putetur. In ista quoq̄ quoadmo-
 dum in moribus p̄ceptū est, nullū prorsus oblectatiōis delictiq̄ locū
 dare, Quid quod maiorē orationū inarū partem Hermolaus ille in
 iurgatione Poetarū quā reprehensione eius studij absumpsit, dem-
 illos ob artis sere abufum, aut uita leuitatē ac fortune molestiā con-
 demnare nititur. In qua oppugnādi ratione, quareli uirū inis quiseq̄
 refutari facile possit paulo ante ostendimus. Et multa plane sublima
 Barbari in inuidia oppugnādi sui tela uel ex proprio pectulo nobis
 homo importune dicacitatis suppeditaret. Verū Poeticos qui citius
 reprehenditur q̄ apprehenditur ipsa dignitas receptus canit, subterq̄
 candoris potius concitios solida uictoria frui, q̄ pro uulgi opinione
 simili cum aduersarijs contentione uelari.

DE MULTIPlici GENERE PoETARVM

& specibus Poematis uarijs.

TITVLVS. VIII.

Poetica, ut una est / unoq; mulari favore / & diuini furoris
 impetu / a reliquis disciplinis discreta, ita & ad formā sere
 aliarum artium, ita didacta, membris partibusq; diuocis
 Poemati enim quarū hęc artifex est multa genera sunt / a
 quibus singulis, singula Poetarū sunt nomina : inter quę diuersitas
 facit partim / diuersis varietas / & alia atq; alia decori obseruatio
 Partim rerum scribendarum diuersitas, aliusq; atq; alius metri usus
 per quę omnia isti non vno officij genere vagari solent: ut paulo infer-
 rius attingemus. Hęc Poematis species varias percursoro / a dnotari
 cum primis placuit / vnūsum poematis corpus, ex Diomedis auto-
 ritate ita considerari posse, ut, vel Dramaticum sit, vel Exigiticum, vel
 Commune, Dramaticum autē quod & actū dicitur, id dicit in eius
 nulla parte. Poetę verbis locus datur, sed solum personę introducę lo-
 quuntur ut in Comœdia, Tragedia, & id genus alijs, ut secundus &
 tertius Aeneidos Maronis si seorsum spectentur: Exigiticū vero esse,
 quod alias enarratiū dicitur, in quo Poeta loquitur, nulla alia per-
 sona introducta, ut in prioribus libris Georgicorum, in Lucretio: &
 cõsimilibus alijs: Cõmune vero in quos Poeta & Personę introducę
 loquuntur: Vt in Iliade & Odyssę Homeri, & tota Maronis Aeneidę,
 Inq; Lyricis, alijsq; huiusmodi: quę ratio considerandis sere omnib;
 speciebus comunis est, Comœdię tñ & Tragediæ & Heroicę graui-
 tati plus propria. In prima ergo specie Heroicę numerat / hexame-
 tro compositiū, vocabulis electis, & dictione graui: Cuius apud Grę-
 cos Homerus / apud latinos Virgilius, ut dicitur Principes fuerunt, ab
 hoc Poete Heroici sive ut Aristoteles eos nominat: Epicę dicuntur: est
 enim Epos, sicut Diomedes. Carmen hexametrum in quo diuinarū
 heroicarum humanarūq; rerum comprehensio est, quod ipsum car-
 mini hexametro præcipue conuenit: quanq; etiā Epos, autore Actone
 sineum priorē versū maiori minor sequē accret, cõtinuo tenore pri-
 mi versū serifum terminans: Vt illud Horatii. Ibis liburnis inter alia
 nauibus Arice profugracula, licet hoc ab eodē nō semper seruetur
 Terentian quoq; tale est exemplum.

Tibia docta precor tandem mihi dicere versus

Desine Mornalos:

Hunc doctum Archilochum tradunt genuisse magistri,

Tu mihi Flacce sat es.

Diffugere nives redeunt iam gramina campis /

Arboribusq; comę.

Gellius l. decimo septimo, scribit Epos ab ΕΠΟΣ sive dicta sequi, Aristes
 fortunatissimos, Elegiacum ob eam rem quoq; Epodicum dici posse
 indicat, apud quę multa de huius carminis ratione scripta sunt, Iocū

remeraturq; digna HEROICVM aut ab Heroibus præcipua carmi-
nis sui materia nomen accepisse non dubium est: heroos aut nomen ab
amore sortitos voluit nonnulli: q; Semidei omnes / ex amore deorum
in mulieres humanas: vel amore virorum erga deas sint geniti: vt ex
Anchise & Venere Aeneas, Ex Ioue & Alcmena Hercules: non me-
git alios alium nominis Erymon probare solere, quem de industria
prætereo: Et hæc quidem species: maxima dignitatis: artis: & gratiæ
præstantia operas præcelsas: nec gloriolius alicubi poetiæ versari datū
est. SECVNDÆ species Lyricū est, natum ad laudem & voluptatē
Poema / cuius decem apud Græcos principes nominantur, Latini solū
habent Horatiū quem quis ubi sequatur / numeroꝝ in cœtus perq;
varius est: nec alia in parte maior diuersi carminis, aut iunctim, aut
corsum insitum, gratia: id quod Dionædes quoq; indicat / Decorū
autem eius ex materie proprietate Horatius ostendit his versibus
in Arte Poetica.

Musa dedit sibus, Diuos, pærosq; deorum,

Et pugilem victorem, & equam certamine priam.

Et lumen curas, & libera vina referre.

Namq; ab armorū impetu & Heroū gestis bellicis abstinere, nec rem
quampū grauem, quo modo / quoꝝ ordine gesta sit profecutur, sed
vt gestam miratur potius & laudat: amorq; curis, & leuionibus mor-
talem studijs addicta, Quod idem libro carminū primo ad A gri-
ppum ostendit, quum res ab hoc gestas maiores esse q; vt lyrica leui-
tate recte scribi possit sic ait inter cætera.

Quis Martem tunica teſtam Adamantina

Digne scripserit: aut puluere Troico

Nigrum Mælionem: aut ope Palladis

Thiden superis parem?

Nos continua nos prælia virginum

Sætis in lætænes vnguibus ærium,

Cantamus vacui: siue quid vrimur

Non peper solæm leues.

Cantemus dixit Horatius q; musico concentui lyricorum carmina
maxime idonea sint: hincq; sortita nomen q; ad lyram cani possint /
Sunt hodie Harmoniæ lyricæ per celebres, neq; vnq; antea vt credo /
tam festiuo cantu pronuntiatæ, quod Musicos nostri temporis soler-
tia contigit: LYRICIS, Hymnographi & Melici iunguntur / qui deoꝝ
laudes maiori quodam spiritu moluntur: quales apud Græcos Or-
pheus & Hæsiodes maxime: Apud nos Catullus qui Diane hymnum
ecinit, & recentior Michael Marullus Constantinopolitanus libris
quatuor: mira eruditione / summaq; elegantiæ & gratiæ felicissime

edictis, ut iam sine dubio, de hoc iudicio, ut nullis opponi possit, Quis enim, aut elegit, aut ut recte dicam, plus Poetice, i. ornatus & de eentius nature maiestatem exprimere: & fabularum physicis histori- cisq; mytherijs inuolucere potissius possit? Videre est (ut dicam quod sentio) Marullii poemate, diligenter iudicantibus, que Poetice vis, q; lepore, quod officium: que gratia: quita varietas & quam dulces verit involuerunt, & quã grata rerum nature studiofa oblectantur / atq; ut in summa dicit, q; excellens Poetice spiritus dignitas existat: qui rebus lucidissimis ac prope divinis, id lumen adijcet, quo lucidiora pluraq; diuina videri non nisi sapientibus possint, id quod & Prudensius Cle- mens: in religionis tractatione & veri dei nostri laude: multa gratia consecutus est, In cuius tamen vniuersa Poetice, non sua quidem culpe: sed temporum, eruditionis magnitudo, latinitatis nitore, quasi excus- sum loco suo, longè relinquit: nec est quod ea quis, ut propestantia ob- ferat, Severinus certe Boetius cuius præter alia, Philosophicę extat ob- solutus, si animũ dicato hymnorum operi applicare maluisset q; soluto formori o das intermiscere, laudem suã (ut mihi videtur) amplius inũ vel hoc scribendi genere facere potuisset, nisi in eo & solentius studiu / & gratius quidã maturi carminis odor emicat, GRECI Dithyrambi eos lyricis altius incenduntibus adnumerasse ferunt: quoq; carmina in Dionysij laudem scribebantur: a quo & ipsi nonã danti est. Nam Bacchum Dithyrambũ discernunt q; Λιξ φοῦσῶν. i. per geminas por- tas, hoc est Semides vtero immanatos & Iouis formore plus tempesti- us parto egrepsus fuerit: quemadmodum Poetę fabulari fone, Horũ vius latinis non est. TERTIA SPECIES. Elegiacum habet, quod hex ametro & pentametro adunãto constat, nomine a miseria que grece ΕΛΕΙΣ dicitur, oborto, Hinc illud Saphus apud Ouidium, Flendus amor meus est. Elegia flebile carmen, ubi. i. per synaliphen in. et. reso- luti est primus cum huius carminis in iustu & miseris deplorandis vsus fuit ille scilicet quem hodie quoq; seruamus: paulatim deinde in Amores & aliarum rerum argumenta collapsum est. Quod satis Ho- ratius ostendit his versibus in Arte.

Verũbus impariter iunctis queprimonia primam

Post etiam inclusa est voti sententia compos.

Hinc illud Ouidij, blida phæstratos Elegia canter amores, ab hoc Elegiaci nominati, Principes apud Græcos Callymachus & Philetas apud Latinos Tibullus, Propertius, Ouidius: SATYRA quartę spe- ciei tota nostra est inquit l. 10. Quintil. hexametro versa ductũ car- tum, maledicũq; & ad vicia mortaliũ carpenda insipientũ / Censurã enim agit morũ, cum virtutis laude & vitiõq; reprobis: nomen a rerũ que tractantur cepta sortitum. Indignatione enim in vate ad carpen-

dum concepta, res quæq; ut primo incidit, describi, exponiq; videntur,
sententiæ aëris & leuata, verborū negligentior / & principis per in-
dignationē exordij Eius principes post Varronē & Lucilium quorum
opera intercedit sit. Iulianus Aquinas: qui sic orditur. Nampe ego ait
dicit tū nunq; ne reponam, vexatus toties ranci Thalesē Codrū
quibus verbis concepta quæ intra præcordia indignationis vehemē-
tia offenditur. Persius, qui sic. O curas hominū, e quāto est in rebus
inane, quo vnico veris iam tota satyra texta videbatur. Horatius, q;
callidus victorum irrisor, mitius sic cepit. Qui sit Mæcenas, ut nemo
quī sibi sortem seu ratio dederit / seu fors obicerit, illa, contentus vi-
uat: &c. Constatibus materi; præca gra corū comedia fuit aliquibus
Græca satyra dicta, in qua nulla hominū reuerentia seruata / nomi-
natim omniū errata reprehensa sunt, auctore Donato a qua q nostrā
originaū duxisse aiunt, doctis peccare videtur, Qui enim Græcis anti-
bunt omnia & auferunt mandati Latine, Inuicē profecto Romarū
linguæ putandi sunt, inquit Curtus Ferraricnsis, Id enim omniū geni-
um, quibus nota est virtutis præstantia, peculiare esse potest, ut sine ad-
iutorio aliunde petito, in victorū enormitatē libere rapitur. Nam &
nostræ linguæ. I. Germanæ, rhythmis Satiræ scribuntur, quales illæ sunt
quas annis superioribus Sebastianus Brant Argentinensiu scriba,
in omne victorū genus multa vehemētia, arte vero & decore nō sane
proculcatis, expoluit, quas deinde latinas fecit Iacobus Philomusus,
prescripto titulo Nauticulae stultorū, vsq; enim suaduat remigū vici-
osum Ithacensis Ulyssæi. COMŒDIA, speciei quinque, ciuiliū fortunæ
materiā sine vitæ periculo complectitur, a quo Comici Poetæ, & Cœce-
di histriones / Donatus ait Comediā esse fabulā contentū affectū
ciuiliū ac priuatorum qua discitur quid sit in vita vile quid contra-
uitandū, Quam Cicero eodem auctore dixit imitationē esse vitæ, spe-
culum consuetudinis & imaginem veritatis. Ut obiter res resudam
qui Comediā ū lectionē a deo respiciunt, ut in eis præter mera verba
nihil reliqui esse aſſerant, Ab hac / TRAGŒDIA, quā sextæ speciei
tribuimus differt non tam materia q̄ figura dictionis in hac om̄i ver-
borum sublimitas & sententiæ grauitas spectari solent, in illa vero
omniā popularia & media hominū consuetudine deprompta esse
oportet, Idcirco bene Horatius dixit, veribus exponi Tragicis res
Comica non vult, Tragediā aut̄ ita definiunt, ut sit Heroicæ fortunæ
in aduersis cōprehensio, In hac ergo sublimes personæ & exacta offi-
cia, in illa ciuiles et populi opinione dacti preporuntur, Cūq; in Cœ-
cedia principia iniqua & perturbata esse soleat, in Tragedia em-
nia contrario modo se habent. Principiū enim breuē & iucundum est,
sint̄ semper horrendo aliquo exitu amari ultimas, Tragediam apud

Græcos illatrem facile præ opteris Euripides-ve Comedii Menander
ex latinis Tragediâ Accius & Pacuvius, clarissimi gravitate senten-
tiarum verborumq; pondere ut inquit Quintilianus, Comediâ Teren-
tius & Plautus locupletarunt, hic vi comica maior, ille verbosq; propet
tate clarior, aucto. Donato & Servio. Vterq; Græcos frequenter imi-
tatus: Reliquis ad horum poemati rationē pertinētia, apud Diome-
dem & Donatū copiose exposita leges hoc non præterire, ut amq;
fabulam lamba frequenter constare. BVCOLICVM poema septemq;
speciei humili caractere & sententiâ simplicitate constat, nisi exqui-
siti, aut paulo abstractius retinēs, per hoc enim a decoro suo recede-
ret, Nec servaret Rustice simplicitatis officium: Nomen accepte a bo-
bus petitis in Agris animalibus, aucto. Servio qui de hoc permulta,
Diodorus est autor, Daphnion quendam Bucolico inuēti fecisse, quod
ego, cum alij aliter sentiant, inuideatū relinquo. Theocritus Græcis
hoc carmine laudē peperit: quē Virgilius imitatus est magna cū lau-
de, præterq; enim transferendo meliora fecisse creditur. Cōmendatur
& Calphurnij & Nemesiani Eglogæ, & e rectoribus aliorum, quos
hic prætereo, OCTAVO in loco Epigramata, referendū duxi, a quo Epi-
grammographi, & Epigrammatarij Poetæ dicunt, quod tamē carmi-
nis communione multum cum ceteris speciebus comertij habet, de-
corum tamen habet reliquis minime cōmune, cōmendatq; in eo bre-
uitas, si modo nō habeat nimis intricatū, versutas festiva, & proprie-
tas, que verbis, præter & signatis paritur, præterea locis liberioribus
ornari possunt, & sale atq; urbanitate aspergi, & præterq; per Ironicū
oportunitū exclare: Quo in genere valentius Catullus Martialis, Au-
ferius: & nostra tempestate Marullus, Pontanus, & Angurellus: qui
lambicis frequenter vitur sicut & Catullus & Martialis: in latinis est
lambicis non cōmode ab Epigrammographis separare quis potest: cū
familiarissimè utantur. Græci ut inuicem sentierunt Marullus cōstituit
Epigrammatis culturā non dum adeo in latinis exactam esse ut Græcis
opponi possit, Gellius certe, Liciniū & Catuli antiquorum Poetarum
epigrammata vt politissima & exactissima cōmendat, Id aduertē-
dum est Epigrammata quasi liberi argumētū, circa res leuissimas sum-
mo decore versari possit, vt foris horti, vallibus arbuti, statūq; colofai,
Bellus, & id genus alia: rerum descriptionē hæc maxima erit parē
de gloria & fragis in hoc genere ratio, si elegit, facilitatis, vitioris/
aliorumq; quæ tam numerantur cū primis studiosi fuerimus. ET
HÆ Frater præcipue Poematum species sunt: Quibus non ignoro
alia adiecta, que si recte perphēdemus cū superioribus vel sunt vitiosæ
vel cōmertiū habent. Eæ vero sunt Epithalamij: quo nuptiarū festi-
tas iudicij votiq; boni auspiciij iuncta, describitur. Monodia que

veritas laudem amplectitur, *Georgica* quæ terræ culturæ præcepta tra-
 duntur, & *Sylva*, quo vocabulo carmen effusum repentino calore sig-
 nificatur, quod relegere & castigare per intervalla solemus, quæ rem
 quæ *Quintilianus* lib. x. dare vicio videatur, quæ sic scribendo / stili ve-
 locitas, & caloris impetus iudicium diligentiusq; intercipere videantur
 meliorem tamen veræ laudis hoc scribendi genere *Statius* meruit, nec
 dubito diligentissime scripta & perpensa fuisse, quæ in hoc repentini
 suadè opere edidit. Et *Quintilianus* probo subitè in scribendo celerita-
 tem damnantem, nec dissentientem hæc res parit: Adverso enim *Sylvam*
 vetustis, carmen appellatū argumentis varijs, stilicq; exuberante libe-
 ritia deductū, quo miscellanea quasi materia tractaretur, hoc, nisi ob-
 esset longitudo certe in Epigramatis partes secederet: verumq; esset
 Epigramma. Ita & de Epithalamio iudico, *Georgica* vero & monodia,
 quia ad genus exigitū pertinet: sicut & *Lucretij* de natura disputa-
 tio, quoniam materia non sit par ad Heroicū: tamen *Carminis* & ver-
 borum dispositione proxime accedere videtur.

NATURA NE AN ARS POETAM
 FACIAT: TITVLVS. VIII.

NON quæsitū est a multis natura ne an arte Poeta fieret
 id quod non temere quæri & dubitari potuit, propter vtri-
 usq; ab altero seu cuius efficaciam, in multis enim perspectum
 est quædam animi proclia: quæcumq; agilem, & industriū
 reddat: nō adiecta doctrina naturæ potentia, & regione vero multi adeo
 se arctum vestigijs consisti, *Minerva* quæ inuita præptos secrete laborū
 abscondit: ut naturā suā non emendasse diligentia: sed velle indu-
 stria vili fuerit. Quid enim exercitij frequentia, studiorū anxietas &
 sollicitudo non obtineat & consequat: Exemplū est *Demosthenes* ille
 princeps orator, in quo (aut. h. c. de oratore *Cicerone*) ritum studij
 fuisse tantusq; labor dicitur: ut primum impedimēta naturæ dilige-
 tia industriaq; superasset, quæ ita *Balbus* esset: ut eius ipsius artis cui
 studeret, penitā horri non posset dicere: perfectè meditando: ut nemo
 planius eo locus putaretur. &c. & parum infra. *Quintus* inquit: (ut
 memorij proditū est) contēdit in os calculus summa voce versus mul-
 tos: vno spiritu pronctè are confudebat, neq; is consistens in loco sed
 inambulans atq; ascensu ingrediens arduo. hæc *Cicero*. Quæ quantū
 frugis ex arte possiderant, & de qua infra scribimus, exercitatio de cōmuni
 ita manifestū esse potest. Fuit igitur qui nasci Poetā dixerit *Demo-
 crito* alienū, qui (ut *Acron* inquit) nasci dixit non fieri Poetas: & artem
 miserabilem esse quæ ingenij benignitate non esset suffulta. Unde